

Un somni mediterrani

Text > ANTONI SANT BLANCH

L'imponent Castell Nou presideix la badia de Nàpols. Per accedir-hi cal travessar un magnífic arc triomfal amb l'escut de les quatre barres en el frontispici. No hi pot haver un testimoni històric més fidel que fou des d'aquest castell que els catalans van governar un imperi mediterrani encetat pels seus antecessors, però que va tenir la màxima esplendor en el segle XV, sota l'ègida del rei Alfons IV de Catalunya i V d'Aragó, conegut com el Magnànim. Monarca del renaixement, humanista, mecenes d'artistes alhora que amant entusiasmada i gran polític i guerrer, al qual Josep Brugada, professor de llengua i literatura catalana, ha dedicat una biografia que s'ha de qualificar de monumental per la qualitat i la quantitat de fonts primàries emprades, en un esforç historiogràfic de primer ordre que permet al lector adquirir un coneixement cabdal de la figura del Magnànim i el seu temps, alhora que omple un buit: quan la va escriure, no hi havia sobre aquest singular monarca cap monografia d'aquestes dimensions en llengua catalana.

Brugada explica que, quan es va morir el seu pare, Ferran I, l'any 1416, i amb només vint anys, Alfons no va tenir un començament de govern gai-

re plàcid al Principat. Els catalans en desconfiaven, tant perquè s'havien d'adreçar en llengua castellana a les Corts com perquè va omplir la cort de funcionaris procedents de la cort castellana de la dinastia dels Trastàmara, entronitzada feia només quatre anys pel Compromís de Casp. Els representants de les institucions del Principat li negaren repetidament ajuda econòmica per sufragar les campanyes mediterrànies que frisava per iniciar. Aquesta situació d'extrema tibantor entre el monarca i les Corts i el Consell de Cent és ben explicada en el llibre: el jove comte rei, cansat dels pals de roda de les institucions catalanes als seus propòsits imperials, els pregunta sardònicament si per aconseguir els diners també haurà de prescindir de les dames castellanes de la reina, cosa a la qual el representant de les Corts respon: «Sa majestat fins i tot del seu cavall haurà de prescindir, si l'animal no parla català». Sigui per convenciment o per conveniència, el rei aviat adoptarà el català com a llengua d'ús oficial i corrent (àdhuc en les lletres a la reina Maria, la seva muller), i substituirà a la cort els funcionaris castellans per altres de la terra.

Amb els diners i les galeres catalanes a la seva disposició, el Magnànim

BRUGADA, Josep.

Alfons el Magnànim. Barcelona: Editorial Base, 2023. 600 p.

comença la campanya mediterrània que culmina el 1442 amb la conquesta de Nàpols, on estableix la seva residència i la seva cort, i deixa els assumptes del govern peninsular en mans de la reina Maria. De fet, el Magnànim ja no va tornar a terres catalanes. Va convertir Nàpols en la capital de l'imperi, en una cort renaixentista, envoltant-se d'escriptors com Martorell; de poetes com Ausiàs March; d'escultors com Pere Joan i d'arquitectes com Guillem Sagrera, a qui va encarregar la reforma general del Castell Nou amb construccions tan majestuoses com les torres circulars o la Sala dels Barons, obra cabdal del gòtic civil català.

Com diu Brugada, la petja que va deixar el temps del Magnànim i la seva cort a Nàpols va ser tan profunda que encara avui els napolitans la recorden com l'època dels catalans.

Un món gens mort

Text > LAURA REIXACH

«Si tornes, hauré d'anar a buscar l'encenedor i el bidó de benzina de sota l'aiguera. Les flames se t'enduran i seguiràs finat. *Difunt*, que va escriure el jutge. Perdut, esvaït, evaporat», amenaça categòrica la germana de Sebastià Mori en el relat «Plom» i, decidida com està a acabar la feina que li va quedar a mitges, més endavant continua: «Acabat, extingit, traspasat». Uns mots contundents, rotunds, sense fissures, els d'aquesta dona que en defensa una altra de més feble, la seva

germana Mercè. Uns mots tan fermes que, amb el seu caràcter concloent, condensen l'esperit d'ironia i humor negre d'aquest notable recull intítulat *El món dels vius* de Núria Martí Constans (Calella, 1966). Un llibre que a partir d'una cinquantena de narracions configura un reeixit mosaic polièdric que retrata amb encert la complexitat de la naturalesa humana.

En aquesta obra, reconeguda merescudament amb el cinquanta-novè Premi Recull de narració Joaquim Ruyra, Martí sap contraposar fets quotidians

amb esdeveniments insòlits que a voltes sacsegen el lector i a voltes li arrenquen un somriure. I això, que reclama saber mantenir un equilibri molt subtil per no trencar el codi de versemblança que cada història reclama, l'autora ho fa amb una senzillesa i una naturalitat que, en algun dels relats, recorda el magnífic precedent que tenim en la nostra llengua amb l'enginyós Pere Calders. Aquesta pinzellada d'absurditat caldersiana que travessa vaporosament *El món dels vius* proporciona una unitat temàtica que dona solidesa a tot el

Sibil·les a Girona per salvar el món

Text > MIRACLE SALA

El cant de la Sibil·la, patrimoni de la humanitat des del 2010, va ser recuperat a Girona el 2021, gràcies a les veus de GiroNins, la Coral Infantil de la Polifònica de Girona. Amb l'objectiu de donar a conèixer als joves el retorn i el valor d'aquesta tradició de més de cinc-cents anys, Mar Bosch ha escrit la novel·la *Sibil·la i l'espasa de la fi del món*, amb il·lustracions d'Emma Pumarola.

L'escriptora gironina barreja contemporaneïtat i llegenda per bastir una aventura que implica amistats, la coral GiroNins, alguns carrers de Girona... Els protagonistes són molt joves, entorn dels dotze anys, però ja prou espavilats per lligar caps i fer esforços per salvar la ciutat i el món. Hi ha dues històries mítiques que s'entrellacen: la de l'antiga profetessa, la Sibil·la, que originà el cant medieval sobre la fi del món, i la de l'espasa de Carlemany, també associada a un cataclisme còsmic. La Lina, que acaba d'arribar a la ciutat amb la seva família nombrosa —són sis germanes, amb trigèmies incloses—, s'haurà de fer càrrec de la missió salvadora, desvelant algunes incògnites familiars i personals. Inspirada per aparicions misterioses, descobrirà que és dipositària d'una herència centenària lligada a les

sibil·les i que té superpoders. Malgrat això, i que xerra pels colzes, parla com una senyora gran, és tossuda com una mula i no es rendeix mai, necessita els seus amics (i les seves germanes). Les noves amistats que ha fet a Girona, sobretot a la coral GiroNins, l'ajudaran en el seu repte de salvar el món. L'amistat és un dels valors que impregna la novel·la, viscuda en espais coneguts de vora l'Onyar, així com la relació entre germanes i pares, i una història d'amor primerenc. Sempre amb la claredat, l'espontaneïtat, l'alegria i la ironia de l'escriptura de Mar Bosch, amb una llengua rica, diàlegs vius i un ritme trepidant. L'obra conté fantasia, acció desfermada i preocupacions adolescents pròpies de les novel·les juvenils clàssiques, al costat d'elements indissolubles de la nostra època, com els missatges electrònics o el mòbil.

Les il·lustracions d'Emma Pumarola acompanyen i il·luminen el text amb el seu traç simpàtic i net, que només amb tres colors (taronja, blanc i negre) aconsegueix plasmar gràficament detalls, expressions, moviments i localitzacions de la història. Aquest llibre demostra, una vegada més, que literatura i art poden constituir un bon tàndem. I encara més quan l'editorial (Ficta) aposta per un format còmode

BOSCH, Mar. *Sibil·la i l'espasa de la fi del món*. Barcelona: Ficta, 2023. 130 p.

i lleuger. *Sibil·la i l'espasa de la fi del món* té els ingredients adequats per agradar a tots els públics, però sobretot als més joves i possibles candidats a cantar, com la Lina, en una coral, tal com recomana el petit epíleg que tanca l'obra, signat per GiroNins, la Capella Polifònica de Girona i la mateixa editorial Ficta.

volum i, com un fil conductor que revela molta veritat, sedimenta, alhora, un pòsit que convida a la reflexió sobre la vida i les relacions entre les persones.

Evidentment, confrontats a una varietat tan àmplia de petites històries, en trobarem algunes de més encertades que d'altres, però el conjunt és ferm i la concisió de moltes en facilita una lectura d'una tirada. També hi ajuda, i molt, que Martí domina la llengua i coneix bé la tècnica narrativa, com acredita el fet que és llicenciada en filologia catalana i autora d'altres reculls

de narracions, novel·les i biografies, a banda d'haver adaptat nombroses obres a la tècnica de lectura fàcil. *El món dels vius* traspua tota aquesta experiència i coneixement, sobretot els microcontes, que són com píndoles condensades de vida espremuda i depurada i que, intercalats amb els contes més extensos, els sentts com una alenada fresca que t'empeny a continuar llegint. Cal destacar l'excel·lent tríptic que Martí basteix amb «Identitat», «Spin-off» i «Origen». No us els perdeu!

MARTÍ CONSTANS, Núria. *El món dels vius*. Lleida: Pagès Editors, 2024. 108 p.